

AURKEZPENA

Antoine d'Abbadieren heriotzaren mendeurrena duintasunez ospatzearren, Ipar Euskal Herrian izan ziren agerpen anitzen artean, Euskaltzaindiak eta Eusko Ikaskuntzak nazioarteko kongresu bat antolatu zuten, Hendaian 1997ko irailaren 24tik 27ra egin zena.

Frantziako Zientzietako Akademia ere, Antoine d'Abbadie elkarte horretako kide eta 1892an burua izana baitzen, kongresu honi lotu zitzaion: adeitasunez gure esku utzitako Abbadia gazteluan egin baikenituen prestaketa ekitaldiak. Zientzietako Akademiak berak ordezkariak izan zituen kongresuan: Jousot-Dubien jauna inaugurazio ekitaldian, Dercourt jauna, betiereko idazkaria, amaierako ekitaldian irailaren 28an Saran eta Alain Poinant jaunak bere ekarpena egin zuen, Antoine d'Abbadie zientzia esploradoreari eskainitako hitzal-diaren bidez.

Anitz unibertsitatetako irakasle-ikertzaileek esku hartu zuten kongresuan: Paris, Madril, Salamanca, Bartzelona eta, erran gabe doa, Bordeaux III eta CNRSi elkarturiko bertako zentrua (UPPRESA-Euskal hizkuntza eta literatura), Pau et les Pays de l'Adour, Baiona eta Euskal Istudioetarako unibertsitate arteko departamentua, Euskal Herriko Unibertsitatea, Deustuko Unibertsitatea, Nafarroako Unibertsitate Publikoa. Irakasle-ikertzaile horietariko asko Eusko Ikaskuntza edo Euskaltzaindiko kideak dira.

Lau egunetan argi eman zuten Antoine d'Abbadie gizon unibertsalaren alderdi desberdinen gainean: gizona bera, kristau zurruna, hala izpirituari nola munduari dagozkion kontuetan, astronomian aditua zen zientzialaria, batera geografo, etnografo eta hizkuntzalaria zen esploradorea, euskal Lore Jokoak sortu zituen euskaltzalea, euskal letren, kulturaren eta tradizioen «bereziki pilotaren» mezenas izan zen hura. Gizona eta haren eragina aztertzearekin batera, XIX. mendearen bigarren erdialdeko Euskal Herrian agerturiko pentsamendu korronteak ere ikertu zituzten.

Kongresu batek ez du balio handirik Aktak, hots, bideratu dituen zientzia ekarpenak argitara ematen ez diren bitartean. Eta hori egiten dute gaur Eusko Ikaskuntzak eta Euskaltzaindiak, modu berezian eskertzen dugun Euskal Herriko Unibertsitatearen laguntzarekin. Gure esker ona agertu nahi diegu, orobat, obra honetan lankide izan ditugun guztiei, bai eta argitalpena prestatu dutenei ere.

Jean HARITSCHELHAR,
euskaltzainburua

Juan José GOIRIENA de GANDARIAS,
Eusko Ikaskuntzako Lehendakaria

PRESENTATION

Afin de célébrer dignement le centenaire du décès d'Antoine d'Abbadie et dans le cadre des nombreuses manifestations qui se déroulèrent en Pays Basque Nord Euskaltzaindia/Académie de la Langue Basque et Eusko Ikaskuntza-Société d'Etudes Basques ont organisé un Congrès International qui s'est tenu à Hendaye du 24 au 27 septembre 1997.

L'Académie des Sciences dont Antoine d'Abbadie avait été membre, puis président en 1892 avait été associée à ce congrès: les séances de préparation ont un lieu au château d'Abbadia aimablement mis à notre disposition, l'Académie elle-même était représentée à l'inauguration par M. Jousot-Dubien ainsi que par M. Dercourt secrétaire perpétuel lors de la journée finale de Sare du 28 septembre, tandis que M. Alain Poignant apportait sa contribution par une conférence sur Antoine d'Abbadie, explorateur scientifique.

Le congrès a vu la participation de nombreux enseignants-chercheurs des Universités de Paris, Madrid, Salamanque, Barcelone et bien entendu Bordeaux III et son équipe associée au CNRS (UPPRESA-Langue et Littérature Basques) Pau et les Pays de l'Adour, Bayonne et son département interuniversitaire d'Etudes basques, l'Université du Pays Basque/ Euskal Herriko Unibertsitatea, l'Université de Deusto-Bilbao, l'Université publique de Navarre. Parmi ces enseignants-chercheurs nombreux sont ceux qui font partie d'Eusko Ikaskuntza ou d'Euskaltzaindia.

Pendant quatre jours ont été mises en lumière les différentes facettes de cet homme universel que fut Antoine d'Abbadie, l'homme lui-même, le chrétien intransigeant, aussi bien dans le spirituel que le temporel, le scientifique expert en astronomie, l'explorateur à la fois géographe, ethnologue et linguiste, l'euskaltzale créateur des Jeux floraux basques, mécène des lettres, de la culture et des traditions basques, la pelote en particulier. En même temps que l'homme et son influence ont été étudiés les différents courants de pensées qui se sont manifestés en Pays Basque dans cette deuxième moitié du XIXème siècle.

Un congrès n'a de valeur que dans la mesure où sont publiés les Actes, c'est à dire les contributions scientifiques auxquelles il a donné lieu. C'est ce que font aujourd'hui Eusko Ikaskuntza/ Société d'Etudes Basques et Euskaltzaindia/Académie de la Langue Basque avec la participation de Euskal Herriko Unibertsitatea/Université du Pays Basque que nous remercions tout particulièrement de même que nous remercions les collaborateurs de cet ouvrage ainsi que ceux qui ont préparé l'édition.

Jean HARITSCHELHAR,
euskaltzainburua

Juan José GOIRIENA de GANDARIAS,
Président d'Eusko Ikaskuntza

PRESENTACION

Con el fin de celebrar con el debido honor el centenario del fallecimiento de Antoine d'Abbadie, y en el marco de numerosas manifestaciones que tuvieron lugar en el País Vasco Norte, Euskaltzaindia/Academia de la Lengua Vasca y Eusko Ikaskuntza-Sociedad de Estudios Vascos organizaron un Congreso Internacional en Hendaya del 24 al 27 de Septiembre 1997.

La Academia de las Ciencias, de la cual Antoine d'Abbadie fue miembro y más tarde, en 1892, presidente, se asoció a este congreso: las sesiones de preparación tuvieron lugar en el castillo d'Abbadia amablemente puesto a nuestra disposición. La Academia misma estaba representada en la inauguración por el Sr. Jousot-Dubien, así como por el Sr. Dercourt, Secretario Perpetuo, en la jornada final en Sara el 28 de Septiembre, mientras que el Sr. Alain Poignant aportaba su contribución con una conferencia sobre Antoine d'Abbadie, explorador científico.

El congreso ha contado con la participación de numerosos docentes-investigadores de las Universidades de París, Madrid, Salamanca, Barcelona y, por supuesto, Burdeos III y su equipo asociado al CNRS (UPPRESA - Lengua y Literatura Vasca), Pau y los Países del Adour, Bayona y su departamento inter-universitario de Estudios Vascos, la Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea, la Universidad de Deusto-Bilbao, la Universidad Pública de Navarra. Muchos de estos docentes-investigadores son miembros de Eusko Ikaskuntza o Euskaltzaindia.

Durante cuatro días se han puesto de manifiesto las diferentes facetas de este hombre universal que fue Antoine d'Abbadie, el hombre mismo, el cristiano firme, tanto en lo espiritual como en lo temporal, el científico experto en astronomía, el explorador a la vez que geógrafo, etnólogo y lingüista, el euskaltzale creador de los Juegos Florales vascos, mecenas de las letras, de la cultura y de las tradiciones vascas, la pelota particularmente. A la vez que el hombre y su influencia, se han estudiado las diferentes corrientes de pensamiento que se han manifestado en el País Vasco durante esta segunda mitad del s. XIX.

Un congreso adquiere su pleno valor si se publican las Actas, es decir las contribuciones científicas que ha generado. Es lo que están haciendo hoy Eusko Ikaskuntza-Sociedad de Estudios Vascos y Euskaltzaindia/Academia de la Lengua Vasca con el apoyo de Euskal Herriko Unibertsitatea/Universidad del País Vasco a quien damos las gracias así como a los colaboradores de esta obra y a los que han preparado la edición.

Jean HARITSCHELHAR,
euskaltzainburua

Juan José GOIRIENA de GANDARIAS,
Presidente de Eusko Ikaskuntza